

Dokumenty na prípravu

- Fotografie maďarských deportovaných Židov na Ukrajine, 1941

<https://holokaustfoto.hu/photos?author=Soml%C3%B3%20B%C3%A9la>

Odporúčané čítanie k fotografiám:

Csapody Tamás: A naplóíró Somló Béla. *Fons*, 2019. 3. sz. 339-402. (lásd: 343-349)

https://www.fonsfolyoirat.hu/szamok/documents/FONS_2019_3_honlapra.pdf

- Svedectvá o deportáciách z Kamenca Podolského. Protokoly Národného výboru starostlivosti o deportovaných (DEGOB), č. 594, 651, 748. (výňatky)

594

Moja osobná tragédia začala v roku 1941, keď v Maďarsku zhromaždili Židov poľského pôvodu. Vtedy vzali mňa a rodičov, 5 súrodencov a mnoho príbuzných. Okrem mňa nikto neprežil. Mne sa podarilo utiecť z Kamenca Podolského, skôr než postrieľali tie obrovské počty Židov. Cesta späť bola hrôzostrašná, odvážila som sa kráčať iba počas noci a v jarkoch. Cez deň som sa skrývala v stohu sena alebo v maštali. Jedla som, čo som našla na poliach a v lese, rastliny, mrkvu a zemiaky. Utrpenie v Nemecku pre mňa nebolo ničím prekvapivým ani novým. Napokon sa mi podarilo vrátiť sa do Maďarska, avšak nevrátila som sa do našej dediny, no pracovala som pre židovské rodiny v Užhorode.

651

Daná osoba nám dala tieto informácie: V roku 1941, som žil v Jasini, moji rodičia vlastnili pôdu a dokonca dva domy, mal som troch súrodencov. Môjho otca vzali do Poľska, neskôr vzali aj mňa, môjho staršieho brata a moju staršiu sestru. Nechali ma na kukuričnom poli, odkiaľ sa mi podarilo utiecť a vrátil som sa späť do Jasine, prekročil som Dnester. Deväť mesiacov som sa potom skrýval na povale. Raz si jedna ukrajinská žena všimla, koľko moja sestra varí a pečie a pojala podozrenie. Medzičasom moja matka zomrela a keďže začalo byť veľmi riskantné ostávať na povale, prišli sme do Budapešti. Pokiaľ viem, udal nás maďarský obuvník, ktorý tvrdil, že niekto sa skrýva na povale. Dom prehľadali žandári.

Daná osoba nám dala tieto informácie: V roku 1941 ma vzali do Poľska, spolu s otcom a šiestimi bratmi, odkiaľ sa mi podarilo ujsť. Keď sa Maďarsko spojilo so svojimi historickými časťami, bol som v Budapešti, ale zobral som si niekoľko dní voľno, aby som navštívil rodičovský dom a všetkých nás počas tých dvoch týždňov deportovali do Poľska. Prešli s nami cez hranice a nechali nás na slobode, povedali nám, že môžeme ísť, kam chceme. Prešli sme poľskú hranicu pri Jasini, nemohli sme sa vrátiť, lebo by nás boli zabili, ale mohli sme pokračovať smerom do centra krajiny. V Poľsku sme sa dostali do lesa, kde po nás strieľali príslušníci SS a maďarskí žandári. Bohužiaľ som videl, ako zastrelili moju matku a súrodencov. Podarilo sa mi utiecť a rýchlo som šiel až do Volovca, takto sa mi podarilo vrátiť sa do Maďarska.